СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 238. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 8-го грудня 1943. No. 238. Jersey City, N. J., Wednesday, December 8, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НАГРОМАДЖУЮТЬ ВЕЛИКІ ПРИПАСИ ХАРЧІВ У СХІДНІЙ СМУЗІ

НЮ ЙОРК. — Від місяців федеральна аґенція Адміністрація Розділу Харчів нагромаджує в нюйорських товарових складах тільки харчових припасів, що їх нема як дальше перетримувати. Саме тепер уряд знову зажадав від нюйорських власників товарових маґазинів, щоб вони приготовили місце для нового міліона кубічних стіп харчів, але таких, що їх треба перетримувати в замороженім стані. Фахівці остерігають, що в Ню Йорку нема вже тільки місця і треба буде шукати його де інакше. Крім цього знавці доводять, що вже теперішні припаси не можна дальше втримати в холоднім стані і їх треба випустити для вжитку цивільного населення, щоб уратувати від зіпсуття. Уряд придумує розбудовувати нові холодільні для харчів, щоб мати їх готовими на кожну потребу.

МОРСЬКА СИЛА ЗАПОРУКОЮ МИРА — ДУМКА НАКСА.

ШІКАҐО. — Перед Союзом людей Анґлійської Мови виголосив промову у навечеря річниці Перл Гарбору секретар вiюни Френк Накс. Він ствердив, що головною остоєю миру всетаки є воєнна фльота, як світова поліційна сила. Коли Обєднані Держави хочуть зберегти мир і після війни, продовжав Накс, вони мусять кооперувати зо собою. Не треба навіть творити нічого нового, бо вже є кооперація двох великих морських потуг, тобто Америки й Анґлії. Цю кооперацію треба поширити й на малі держави. Треба скоординувати існуючі шляхи й перевозові засоби для добра всіх людей, а тоді вже готовий мур проти нової аґресії.

СУПЕРЕЧНІ ІДЕЇ ПРО СУБСИДІЇ ТА ПОДАТКИ СТРИМУЮТЬ ПРАЦЮ КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Перед сенатською банковою Комісією зізнавав Адміністратор Харчів Марвин Джовнс. Він висловив думку про конечність інфляції, якщо конґрес не займе якогось ясного становища про харчові субсидії та конечність вищої суми нових податків. Само ваґання конґресу наносить шкоду справі, на думку Джовнса. Опозиція деяких провідних людей із конґресу проти плянів федеральної адміністрації не змогла скоординувати думок і в краю дальше панує замішання в поглядах на цю справу. Уряд Рузвелта ясно бачить раду проти інфляції, а саме в продовжуванню харчових субсидій і в відповідній податковій програмі.

ЕПІДЕМІЯ ПОРЕПАНИХ РУК.

НЮ ЙОРК. — Знавці передбачують епідемію потрісканих рук в недалекім холоднім сезоні. Це йде від цього, що багато людей працюють тепер при різних воєнних підприємствах, які забруджують руки. Їх треба безупинну мити, але це якраз викликує виснаження скіри з товщу і вона мусить пукати. Фахові шпитальні доглядачки не миють рук частіше, як 10 раз денно, а робітники чи робітниці по фабриках роблять це частіше. Для спинення епідемії порепаних рук треба на ніч натирати їх сметанкою, або звичайним холодним кремом а потім ґліцириною, або навіть звичайною оливою.

13-ЛІТНИЙ ХЛОПЕЦЬ ДІСТАВ 30 ЛІТ ТЮРМИ.

НЮБУРҐ (Ню Йорк). — Тринацятьлітний хлопець Едвин Кодар дістав присуд на 30 літ тюрми за знасилування й убивство 10-літньої дівчини Елизабети Войґт в місяцю серпню. Це буде наймолодший вязень, який колинебудь дістався до тюрми Сінґ-Сінґ. Передількома тижнями прибув до цієї вязниці 14-літний ніґерський хлопець з Бруклина, Герберт Давні, теж за вбивство. Досі таких нелітних хлопців посилали до поправчих домів.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗМЕНШЕННЯ ВЖИТКУ ПАПЕРУ.

ВАШИНҐТОН. — Рада Воєнної Продукції зажадала зменшення вживання паперу для друку на 25 відсотків в порівнанню із консумцією з 1941. р. Директор ради Гаролд Бекенстін виказує, що продукція паперу в теперішному часі змаліла на 75% внаслідок недостачі робучих рук, отже зменшення консумції на 25% є вповні оправдане. Щоб надолужити втрату він радить збирати уживаний попір для виробу паперових продуктів, а тоді багато робочої сили можна буде ужити на продукцію чистого паперу

ПРИТРИМАЛИ 12 ПОВОРОТЦІВ З ЯПОНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Зпоміж 1,222 американців, які повернулися з японського інтернування на кораблі Ґріпсголм, іміґраційна влада затримала для дальшого переслухання 12 осіб. Між ними є лише 9 поворотців, а 3 моряки. Початково притримали 39 осіб для переслухання, але інших вже випустили. Коли Ґріпсголм прибув вперше до Ню Йорку в серпню 1942. р. федеральні аґенти притримали 162 осіб, між котрими приловлено деяких німецьких шпигів.

Пані Рузвелтова про нашу участь в ЮНРРА

ВАШИНҐТОН. — На пресовій конференції дискутувала пані Рузвелт конечність видатної участи Америки в світовій регабілітації через Адміністрацію Реліфу й Регабілітації Обєднаних Держав. Вона цього погляду, що Америка не повинна називати цієї участи „жертвою", а звичайним „інтересом". Америка продукує стільки харчів та інших продуктів, що вона мусить їх десь збувати. Отже як би ми не вимінювали наших продуктів, ми самі потерпілиб. Участь в регабілітації світу повинні розуміти жінки ліпше ніж мужчини, бо жінки розуміються більше на домашних потребах. Коли ми постачаємо продукти для ЮНРРА, то не все мусимо посилати туди готові вироби, але теж і насіння та знаряддя для продукції, а це помагає людям самим стати на ноги.

БУВШИЙ АМБАСАДОР ЖАДАЄ ПРИЧИНКУ МАЛИХ ДЕРЖАВ ДО МИРУ

МАЯМІ (Флорида). — Бувший американський амбасадор до Росії Джозеф Е. Дейвис виголосив промову перед Торговельною Палатою стейту Флорида. Він сказав, що Обєднані Держави перемагають тому, що мають одноцільний провід у війні і що малі держави вміли приноровитися до конечности та з довірям здалися на провід великих держав. На цій підставі він домагається відповідної жертви від малих держав теж і для забезпеки миру. Коли великі держави вміли найти способи для вигри війни, так теж треба мати до них довіря, що вони найдуть способи для вигри миру — думає Дейвис. Великі конференції в Москві, Каїро та Тегерані можливі були лише тому, що малі держави здалися в довірю на Америку, Анґлію, Росію, та Китай. Із цих конференцій виринуть теж і інші великі цілі через повільний процес — міркує Дейвис.

ПОТРІБНО ПІВТОРА МІЛІОНА НОВИХ РОБІТНИКІВ

ВАШИНҐТОН. — Не зважаючи на те, що американський промисл затруднює вже тепер 66,300,000 людей, коли врахувати в це число й 11,300,000 вояків, Воєнна Комісія Робочої Сили передбачує, що для викінчення перемоги і наладнання післявоєнних плянів потрібно ще 1,500,000 нових робітників в наступному році. Це можна буде осягнути, коли покличуть 300,000 людей щомісяця аж до кінця березня, а опісля пічнеться розміщування робітників, яке потриває до липня.

Великі удари на Пацифіку

ПЕРЛ ГАРБОР. — Сильні американські повітряні сили вдарили по японських базах на островах Маршала. З цеї кампанії видно, що Аліянти далі ведуть на Пацифіку офензиву, котру вони почали атакою Гилбертів.

У цій самій кампанії скинено велику масу бомб на ріг Ґлостер, на Новій Британії.

Американські підводні човни затопили далі 11 ворожих кораблів. Завдяки цим операціям загальне число затоплених ворогови кораблів досягнуло 366.

ЗАГАЛЬНИЙ НАСТУП АЛІЯНТСЬКИХ ВІЙСЬК В ІТАЛІЇ

АЛЖІР. — Аліянтські війська поробили останніми днями наступ на цілому просто воєнному фронті в Італії. І восьма й пята армія поступила вперед, не дивлячися на завзятий опір ворога. Війська досягнули вже ріки Моро й острілюють стратеґічно важне місто Кассіно.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПЕРЕРВАЛА УКРАЇНСЬКУ ЗАЛІЗНИЦЮ

ЛОНДОН. — Червона армія вдарила в полудневo-західному напрямі від Кременчука й перервала 4 миль від Знамянки залізничу дорогу зо Знамянки до Сміли, що веде з України в Румунію. Червона армія заняла Цибулево, 8 миль від Знамянки, та Олександрію, 20 миль від Знамянки. Заломання німецьких ліній в цій частині України заставляє німців відступати здовж залізниць до Румунії та загрожує німецьким арміям коло гирла Дніпра.

Московський комунікат звертається з ґнівом проти постійного останніми днями бомбардування Ленінґраду „німецькою й фінською наволочю".

СТАРАЮТЬСЯ ВТЯГНУТИ ТУРЕЧЧИНУ В ВІЙНУ

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил та президент Рузвелт, як зачувати, відбувають у Каїро конференції з турецьким президентом Ісметом Іноню. Предметом нарад є мабуть питання приступлення Туреччини до війни по боці Аліянтів. Кажуть, що Туреччина, як союзниця Британії, готова приступити до війни, але вона не рішена ще, коли й як це зробити.

ЗАМІТНЕ ПРОПУЩЕННЯ

Німецька новинкарська аґенція вислала до контрольованої німцями европейської преси звідомлення про тегеранську конференцію, і в ній пропустила уступ, що аліянтські провідники дійшли до повної згоди щодо часу й розміру операцій, які вони рішені підприняти зо сходу, полудня й заходу.

АМЕРИКАНСЬКІ МАРИНАРІ НА ТАРАВІ.—Світлина представляє бій за летничий майдан на острові Тарава, що належить до ґрупи Ґилбертів. Японці ставили завзятий опір, але американські маринарі напирали на них, не дивлячися на вбийчий огонь, поки не заняли острова. На світлині маринарі атакують вал, зроблений з бервен пальм.

ПРОВІДНИКИ АМЕРИКИ, БРИТАНІЇ Й РОСІЇ НА СПІЛЬНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ТЕГЕРАНІ ЗГОДИЛИСЯ НА ТРИБІЧНУ КАМПАНІЮ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ

ТЕГРАН (Іран). — Президент Рузвелт, премієр Чорчил і премієр Сталін видали спільну заяву, в котрій повідомляють, що вони відбули тут чотириднeву конференцію, на котрій виробили й утвердили спільну політику. Вони заявляють передусім, що їх держави будуть працювати разом в війні й мирі. Щодо війни, то їх військові штаби взяли теж участь у нарадах коло вироблення пляну знищення німецьких воєнних сил. Конференція рішила про розміри цих операцій та постановила атакувати ворога зо сходу, заходу й півдня. Спільне порозуміння дає їм ґарантію перемоги.

Конференція заявляється за тривалий мир. Це мусить бути мир, який мав би за собою добру волю подавляючої частини народів світу й усував би страх перед війною на довго. Учасники конференції при допомозі дипльоматів розглядали вже проблеми майбутнього. Вони будуть старатися досягнути співпраці всіх держав, великих і малих, котрих народи в серцю й умі є за усунення тиранії й рабства, утиску й нетолеранції. Вони готові привитати їх у міру, як вони згодяться приступити до сімї демократичних держав.

Конференція заявляє, що вже ніяка сила в світі не може запобігти знищенню німецької збройної сили. Атаки Аліянтів будуть щораз сильніші.

Закінчуючи конференцію, учасники ждуть з довірям часу, коли всі народи світу будуть могти жити свобідним життям, не діткнені тиранією, згідно зо своїми різними бажаннями й відповідно до своеї совісти.

Конференція видала ще одну спеціяльну заяву в справі Ірану. Признаючи велику допомогу, яку Іран дає Аліянтам в війні, уряди Злучених Держав, Британії й совєтського союзу запевняють, що вони бажають удержання його як незалежної, суверенної й соборної держави.

БЕНКЕТИ В ЧЕСТЬ ЧОРЧИЛА Й СТАЛІНА.

Знагоди 69-тих народин премієра Чорчила влаштовано в британськім посольстві бенкет, на котрому тоастовано британського короля, Чорчила, Калініна й Сталіна. Сталін, котрий пив кожну чарку до дна, відмовився пити на своє здоровля: „Краще випиймо на червону армію".

У спеціяльній церемонії британська делеґація доручила Сталінови й Ворошилови меч, котрий зроблено на замовлення британського короля в дарунку для оборонців Сталінґраду.

ВРАЖІННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ В ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — Вражінню офіціяльних кругів з тегеранської конференції дав вислів самий секретар стейту Гол, коли він знявив представникам преси, що конференція є висловником згоди умів і як така без сумніву причиниться до справного ведення війни.

Згода учасників конференції в Тегерані це перша й найголовніша сторона конференції на погляд неурядових обсерваторів. Замічують теж вони, що конференція не вжила щодо Німеччини фрази „безумовна здача"; хотіли би вони одначе знати щось ближче, що конференція постановила про співпрацю з німецьким народом після того, як він позбудеться нацизму й мілітаризму. Всі підносять з радістю конець домагань щодо другого фронту.

Коли на приказ предсідника палати репрезентантів прочитано комунікат про заяву тегеранської конференції, конґрес стрінув її гучними оплесками. Деякі конґресмени одначе висказували неґодовання з того приводу, що конференція не сказала щось більше про політичну будучину Европи. Дехто знову ждав від конференції ультиматума до німців. Сенатор Конелі, предсідник комітету для заграничних справ, привитав тегеранську заяву як один з найважніших документів світової війни. І він і інші сенатори з комітету признають її поважним ударом у німецьку силу. Сенатор Най й сенатор Тефт критикували заяву, перший за брак безпосередної мови, а другий за її загальність.

РЕАКЦІЯ ЛОНДОНУ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" описує реакцію Лондону до конференції й заяви Рузвелта, Чорчила й Сталіна як реакцію чемного захоплення.

Британці радуються, що конференція поклала конець балачкам про другий фронт, що вона поклала конець совєтській грі на союз з німецькою, неґітлерівською, армією, та що наконець, три світові потуги не хочуть диктувати меншим державам.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинокe число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

У незабутню річницю

У вівторок минуло вже два роки з того дня, коли по ухах американців, настроєних почути про успіхи мирових переговорів з японською місією в Вашингтоні вдарила вістка, що на Перл Гарбор, американський порт на Пацифіку, налетіла фльотиля японських літаків і збомбардувала американські воєнні кораблі та портові приспособлення. Внаслідок цього факту Америка вмить найшлася в війні не тільки з азійським напасником, але й з його союзником в Европі, котрий негайно заявив себе в війні з Америкою.

Був це отже справді памятний день, і тому не дивниця, що в американськім конґресі найшлися люди, які хотіли цей день зазначити як публичне свято. Президент одначе заняв краще становище, коли він сказав, що річниця Перл Гарбору це не національне свято, а день безчестя, і не святкувати нам його, але пригадувати собі в той день, що нам треба далі воювати, поки не добудемо перемоги над тим віроломним напасником.

Своєю віроломною напастю японці задумали доконати Америку, завдати їй смертельний удар. Вони думали за одним замахом знищити американську воєнну фльоту, що обороняє широко роскинені посілости Злучених Держав, словом, завдати їм такий удар, щоб від нього вони ніколи не могли піднятися та щоб війна мусіла випасти на користь Японії. Удар був справді поважний, але не був він смертельний. Американська воєнна фльота була щоправда на кілька місяців спараліжована, але участь Америки в війні не була на все унеможливлена. Якраз віроломність нападу розбудила в Америці присипану ізоляціонізмом і легкодушною мирністю воєнну енерґію. Замісць одним ударом усмертити воєнного духа Америки японці якраз його воскресили. Соромний удар розкрив очі навіть найбільше завзятим недовіркам на характер і цілі азійського напасника та його союзників в Европі.

Розбуджені з приємного сну американці кинулися з подвоєною енергією до праці, щоби відробити те, що вони втратили своїм неробством й байдужністю. І плоди їх праці вороги уже не тільки знають, але й їх признають. Від Перл Гарбора Америка добувала від японців одну за одною позиції, захоплені підступною напастю. Щоправда, ворог ще має великі ресурси, військові, фльотні й природні, але він уже знає, що противник, котрого він задумав віроломністю зломати раз на все, видав смертний бій усім тим, що хочуть поневолити світ, та що цей противник буде боротися, поки віроломний напасник не буде зломаний, хочби ця боротьба забрала багато часу. У річницю Перл Гарбора повтаряє ціла Америка: другого Перл Гарбора не сміє бути! Одинокою ґарантією цього знищити авторів безсоромного нападу раз навсе.

75-ті роковини Просвіти

Дня 8. грудня цього року минає 75 років від оснування Товариства Просвіта у Львові.

Основини відбулись 8. грудня 1868 року, в 7 років після смерті Тараса Шевченка, коли то його могутне слово продісталось до Галичини й пробудило земляків до нового свідомого національного життя. Перші основники Просвіти були: о. Степан Качала, Анатоль Вахнянин, д-р Омелян Огоновський, Омелян Партицький, д-р Кирило Сушкевич, Юліян Романчук, і чимало інших українських патріотів.

З того часу працювало багато українських діячів у проводі Просвіти, працювали безкористовно, на службі народові, щоб поширити просвіту й національну свідомість серед українських мас.

Товариство Просвіту слушно назвали матірю українських товариств, й вона є перш усього матірю Просвіт, що повстали на землях українських і закордоном. Просвіта дала začaток і основу освітно-орґанізаційній праці українців у нових часах.

Головна діяльність Просвіти у Львові була по селах у Галичині.

Там закладали читальні, а у них бібліотеки. При читальнях бували театральні гуртки, хори, а далі виростали й кооперативні крамниці й щадниці. Будували також власні доми для читалень та інших товариств і підприємств. І як Просвіта у Львові була матірю рідних товариств в Україні, так сільська читальня Просвіти ставала матірю місцевих українських товариств, джерелом та осередком орґанізованоо життя й праці українців. Пізніше виростали Січі, Соколи, що дали Січових Стрільців і вояків Української Галицької Армії, яка боролась за волю й незалежність України.

Просвіта українського села, це найбільша заслуга матірної Просвіти.

Коли в 1893 році Просвіта святкувала свій 25-літній ювилей, й Іван Белей з того приводу написав книжечку, орґанізація була вже доволі поширена у краю, але загальні осяги по селах не були ще такі помітні й великі як у 50-літні роковини. Тоді то, у грудні 1918 року, члени Просвіти, члени тисячів читалень йшли із зброєю обороняти рідний край й столицю Львів перед польськими наїзниками. Одначе Просвіта не обходила тоді свого золотого ювилею. Була примушена через наїзд відкласти його на... пізніше.

Та опісля Галицька Україна, а з нею й Просвіта з великою мережею читалень, попала у важку польську неволю. Й замісць святкувати роковини, прийшлось їй перебути важкі терпіння. В 1930 році польська окупаційна влада уладила над читальнями й читальниками розбишацькі погроми, які назвала „пацифікацією".

Важка була польська окупація для українського народу й його Просвіти, а за нею прийшла ще совєтська окупація, а потім німецька.

І сьогодні 75-ті роковини Просвіти знову зустрічає у неволі, в німецькій націстичній неволі. Міліони поневолених українців зустрічають їх сумно, серед жахливих руїн, знищення й голоду.

Хіба закордоном, на вільній землі Вашинґтона і в Канаді, свобідно сьогодні українці спомянуть Просвіту у Львові, заслужену матір українських товариств, у її 75-ті роковини великої праці й заслуг для української нації.

Головна причина революційних потрясень

Ще заки конґрес уневажнив закон в справі китайської іміґрації до Злучених Держав була поведена поступовими американськими колами довга пропаґанда, щоб направити кривду, зроблену китайському народови, відомому з старої культури, як і цього, що так по геройськи бореться з японським наїздником. Як знаємо, кривду направлено, хоч по правді, це для китайців більш моральна перемога ніж практична, бо число китайців, яке буде тепер допускаєме до Америки й зможе набути американське громадянство буде таке мале, що не відграватиме ніякої ролі в Америці, ні в Китаю. Та китайцям ішло головно про те, щоб їх трактувати нарівні з іншими культурними народами, себто, щоби була усунена „расова дискримінація", яку добачувано в уневажненім тепер американськім законі в справі китайської іміґрації.

Головне — людина.

Між тими, що писали на тему расової рівности, був і китайський фільософ та письменник Лін Ютанґ, якого писання тішуться в Америці великою популярністю. Його вважають тут виразником китайської духовости. А що він пише часто теж і про такі політичні справи як світове замирення, а Китай є нашим союзником як четверта велика світова потуга, що має перед собою велику будуччину, то вартує слідкувати за думками цього китайського фільософа і в тому відношенню. Тим більше, що він висказує думки, які кружляють у головах керманичів демократичного Китаю, а зокрема ґенераліссімуса Чянґ Кай-шека та його славної дружини.

Шукаючи за принципами (Free World, June, 1943), що повинніб ввійти в основу світового замиреня, чи світової спілки, Лін Ютанґ підкресляє, що в першу чергу треба нам памятати, що всі ми — люди. Коли китайський фільософ і релігійний реформатор Конфуцій дізнався, що згоріла стайня, то він не питався, за те, чи згоріли коні, а за те, чи згоріли — люди. Лін Ютанґ каже, що він не дбає за те, чи вигинуть в світі певні звірячі породи псів чи коней. Таке розумовання, каже він, може декому видаватись „орієнтальним" чи „поганським", але він за те не дбає. Пише те, що відчуває і додає, що його турбує те, що є в світі багато таких „гуманістів", що більше дбають за псів ніж за — братерство людей. Що є багато таких, що поводяться як той бульдоґ, що дуже привязується до одної людини, а заїв би свого брата, ірляндського пса, лишень тому, що його хвіст гладкий, а тамтого волохатий.

Так і дехто з „західних культурників", каже Лі Ютанґ, глядить на „косооких" китайців, а знов дехто з китайців на західників, і то тому, що в них буває волосся на грудях чи раменах.

Ось такі речі існують і вони досі заважували в життю людей і народів. Але чи мають далі заважувати, коли хочемо заводити новий лад у цілому світі, коли думаємо про світову кооперацію, спілку, чи федерацію?

Лін Ютанґ звертає увагу, що ми беремось тепер за перебудову світа, а в душі, в нашому відчуванню ми ще далі стоїмо на племіннім чи расовім становищі. Ми ще далі відносимось у душі один до одного в такий спосіб, як бульдоґ до ірляндського пса... І не здаємо собі справи з тих різнородних проблєм, що черeез те повстають.

Рівність, нерівність та вищість.

Китайський вчений нагадує нам твір старого грецького фільософа Аристотеля про різні суспільні устрої. І звертає увагу на ту правду, яку він уже давно висказав, коли обговорював головні причини бунту людини чи народу. А нею є:

Бажання рівности, коли люди вважають, що вони такі самі добрі, як ті другі, що мають від них більше; а далі бажання нерівности і вищости, коли якісь люди вмовляють в себе, що вони вищі, а мають стільки, а то й менше, що ці люди, що їх вони вважають від себе нижчими.

Лі Ютанґ каже, що колиб Аристотель жив сьоодні, то він повторив би ось ті свої заввваги сперед тисяч літ, якщоб обговорював причини, чому іде так тяжко з світовим замиренням та з світовими федераціями, та чому так часто повстають революційні потрясення. А' також цей старинний фільософ заявив би, що ніхто не видумує тепер такої форми світового правління, що її можнаб вважати тривалою, такою, що вже не зазнає ніяких революційних потрясень. Зате дораджував би, щоби створити те, що в даних обставинах є можливе до здійснення, не дурячи себе якимись утопіями, а беручи народи і держави, такими, якими вони тепер є.

Та, коли вже осягнемо світове замирення, то, каже Лі Ютанґ, сам Арестотель порадив би нам мати для охорони і вдержання того мира „світову поліцію". Тільки він добре розважив би, хто й що має бути під поліційним оглядом, та з кого та поліція має складатись. Він наприклад, порадив би, що поліція зможе охороняти тільки те, на що буде загальна згода, бож поліція одержує свою силу від загалу і того, що вона має почуття справедливости, а не від ґазових бомб чи машинових крісів.

Аристотель, каже Лі Ютанґ. ще зазначив би, що вдержування при помочі такої поліції несправедливого порядку булоб вдержуванням силою такого стану, який повинен підлягти зміні. Тому порадив би добре застановитись над такими справами, як от вдержування надалі силою такого несправедливого стану, який був передше.

Аристотель, каже Лі Ютанґ, також звернув би нам увагу, що треба держати під поліційним оглядом грабіжницьких сусідів. Ось тих імперіялістичних, аґресивних, що все завдають іншим спокійним народам повно клопоту. Та Аристотель здавав би собі теж добре справу з цього, як це тяжко здійснити. Бож треба булоб виключити всіх імперіялістів! Тому порадив би вийти з цього так, щоби вирішити проблему компромісово: затягнути до такої поліційної служби всі держави в такий спосіб, щоби виразно виходило, що ніяка з них не є горою, що всі є рівні.

За Джеферсонську демократію.

Ось така „світова поліція" булаб властиво свого роду „світовим урядом". Значить, що повиннаб мати якусь „конституцію". А властиво повиннаб визнати якісь певні принципи, згідно з якими вона правилаб світом, а властиво охороняла його перед новим світовим потрясенням.

Лі Ютанґ дораджує, щоби в таких справах піти за практикою китайського народу. Він каже, що китайці правили своїм краєм чотири тисячі років без адвокатів і поліції. І то правили величезними просторами, придержуючись властиво таких самих засад, які видвигнув на американській землі Тома Джеферсон, а які звичайно називаємо демократичними засадами. В тій китайській практиці „поліція" мала дуже мало до говорення. Такий нарід як китайський, що реґулює своє відношення до державної влади піснями, музикою і різними обрядовими обходами, не любив ніколи поліції й тепер її не любить. І не вірить в її силу з тої причини, що бере під увагу людську слабість, яка обявляється в тому, що поліцая чи поліцію можна підкупити...

Значить ,що властива сила повинна би бути побудована на чімсь сильнішім. А це на таких високих і благородних засадах, які видвигнув в Америці Джеферсон. Тому саме, що ті демократичні засади ввійшли в кість і кров американського народу, американець не є і не може бути добрим імперіялістом.

Каже Лі Ютанґ: Американець є задобрим демократом, щоби міг стати успішним імперіялістом. Американець має звичку поклепати чужинця по плечах, так, як це тепер трапляється з американцями в Індії, що американський вояк поплескає по плечах індійця. Цього, каже Лі Ютанґ, імперіяліст ніколи не повинен робити! Бо той чужинець, що його поклепано, подумає собі на другий день: Таж я такий самий, як він! А як так більше чужинців зачне думати, то — „ґуд бай з імперією".

Виходилоб з писання китайського фільософа, що властиво, якщо треба мати „ світову поліцію", то американці ще найкраще надаються на таких „полисманів" з тої простої причини, що вони ще найліпші з усіх демократи. Правда, і він має деякі побоювання. А виходять вони з цього, що Америка стала тепер великанською потугою. А велика сила — це небезпечна річ, каже Лі Ютанґ. І тому він радше бажав би бачити Америку не такою, що вживає цеї сили, як таким лікарем, що розсліджує різні хвороби..., яким властиво Америка досі була. Боїться, щоб американська сила не була використана іншими для таких цілей, що не є в згоді з американськими демократичними ідеалами.

Та так складаються світові обставини, що Америка мусить не тільки розсліджувати хвороби, але таки в многих випадках і сама їх лікувати. В тому криються великі небезпеки для самої Америки. Але ніщо не вдієш. Тому, коли вже так мусить бути, треба нам держатись певних принципів, себто засад Томи Джеферсона. Самжеж китайський фільософ визнає, що вони дуже сильні й подібні до тих, що вдержали китайський нарід чотири тисячі літ при життю.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

82)

— Ну, то прощай! Я йду і пришлю сюди свою матір, щоб полагодила цю справу. Вона мусить це зробити для нашого щастя. Прощай, серце!

І він пішов.

„Що за сила, що за рішучість, що за гаряче чуття! — шептала пяна від розкоші Фанні. — Ні, ні, зовсім не те, що інші бліді, мізерні кавалєри. Як я його люблю, як безконечно я його люблю!"

Між тим Ґотліб поквапно пішов додому. Він уже повідомлений був про те, що батько знає про його побут у Дрогобичі. Мати розказала йому все, коли, заставивши потаємно дещо з своїх строїв, доручила йому жадані гроші. Ґотліб нічого не сказав на ту вість; нова гаряча любов до Фанні прогнала його гнів на батька; він тепер далеко радніше був би послухав батькового приказу й вернувся жити додому, колиб тільки Герман видав був такий приказ. Та ні, Герман нічого не приказував, немов зовсім не дбав про сина, очевидно, ждав, аж той сам покається і поверне до нього. Ґотліб знову не хотів цього. Кілька разів вони стрічалися на вулиці, але Герман усе творився, немов не знає того молодого, вистроєного панича, а Ґотліб знову не хотів перший податися. Додому до матері забігав Ґотліб рідко і то все тоді, коли батька не було. Але тепер діло було спішне, і він увійшов, хоч служниця сказала, що пані є в покою, а пан у своїм кабінеті. Нехай собі, йому до пана нема ніякого діла.

Рифка сиділа в покою, вліпивши очи в стелю. Нещаслива руїна її духа доходила до кінця, стала тепер на тій порі, коли по великім роздразненню наступає омертвіння, бездумна отяжілість, туманіюча мелянхолія. Вона цілими днями сиділа на однім місці, говорила мало й якимсь вялим, розбитим голосом. Бачилось, що недавня невловимо дика енерґія її волі тепер десь зовсім пропала, розприслася на кусники.

В тім стані одубіння можна було зробити з нею, що хто хотів. Одне тільки осталося в ній живе життя — любов до сина і ненависть до мужа. Герман дуже турбувався тою зміною, в котрій він бачив ознаку якоїсь тяжкої недуги, але лікарі впевнили його, що це ознаки надмірного роздразнення й ослаблення нервів і що треба тільки спокою. Цілий день ніхто до неї не творився, окрім хіба що слуги закликали її до їжі або до постелі. Але знов певно й те, що такий спокій, мертвячий, пустий, вбиваючий, не був для неї ліком!

Ґотліб, занятий своєю любовю, зовсім не вважав на її стан, але скоро тільки ввійшов до покою, зараз прямо приступив до діла.

— Мамо! — сказав він, підходячи й сідаючи обіч неї.

В її мутних, погаслих очах засвітилася живіша іскорка.

— Чого, синку?

— Чи Леон Гаммершляґ хотів сватати за мене свою доньку?

— Леон? Ага, правда, той поганець хотів.

— І що ви сказали йому?

— Я радше умру сама, ніж маю приняти її до себе!

Ґотліб гнівно, майже люто позирнув на неї.

— Дурні ви, мамо!

— Чому, синку?

— Бо я іменно Леонову доньку люблю і радше вмру, аніж вона малаб бути не моя.

Рифка зірвалася на рівні ноги. Слова Ґотліба були для неї немов сильним пробуджуючим ударом.

— Це не може бути! — сказала вона міцно.

— Те мусить бути! — сказав Ґотліб з притиском.

— Але як же ти можеш її любити?

— Але як ви можете її ненавидіти?

— О, як я їх усіх ненавиджу, до смерти ненавиджу: і того Леона, і твого батька, й її, усіх, усіх тих, що для грошей відрікаються життя й сумління, та ще й інших потоплюють ураз із собою в тій проклятій золотій калюжі!

— Але щож вона вам винна? А, зрештою, мамо, ви любите мене, свою єдину дитину?

— Чи ще можеш питатися?

— бажаєте мого щастя?

— Більше, ніж собі самій.

— Ну, то зробіть те, про що вас буду просити.

— Що зробити, синку?

Хвилевий вибух давньої енерґії швидко погас у душі Рифки, і вона знову сіла, безвладна й отяжіла, як була перед хвилею.

— Підіть самі до Леона, поговоріть з ним, уладьте, умовтеся, щоб ми якнайшлидше заручилися, уладьте моє щастя!

— Твоє щастя, синку?... Добре, добре! — сказала Рифка, небагато розуміючи з його бесіди.

— Так, мамо, моє щастя! Вставайте, розрушайтесь, ходіть!

— Куди, синку?

— Аджеж кажу вам, до Леона.

— До Леона? Ні, ніколи!

Ґотліб, не розуміючи недужного стану матери, почав лютитися, грозити, що собі смерть зробить, — і Рифка тим дуже перелякалася.

— Алеж добре, синку, добре! Піду з тобою, куди хочеш, лиш не роби собі нічого! Прошу тебе, будь спокійний! Усе зроблю для тебе, лиш будь спокійний.

І тремтячими руками вона почала вбиратися до виходу, але так незручно та нескладно, так довго примірювала, знімала і знов прикладала одежу, що Ґотліб з нетерплячки мусів покликати служницю, щоби помогла їй убратися. Вкінці вийшли обоє.

(Дальше буде)

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

В АМЕРИКАНСЬКОМУ ТАБОРІ НІМЕЦЬКИХ ПЛІННИКІВ

Ф. Ґ. Алетсон Кук, дописувач Ню Йорк Таймс-у, відвідав табор німецьких воєнних плінників в горах Алеґені, недалеко Ґвайт Солфур Спринґс у Вест Верджінії. В тому таборі перебували початково італійці, тепер їх звідти забрали, а примістили німців. Це дало дописувачеви спромогу зробити деякі порівнання між поведінкою й характером одних та других.

В таборі перебуває 1,000 полонених. Табор окружений огорожею з кільчастого дроту, а для його стороження приділені американські вояки, які приміщені на вежах у певних відступах. У нутрі табору нема бараків, а шатра, що містять по 50 людей. Ліжка мають матераци та сітки, отже дають таку вигоду, яку мають американські вояки. Харчі дістають полонені в таких самих вимірах, як американські вояки. Вони поділені на ґрупи, складені з 250 полонених. Вони мають самоуправу, бо самі вибирають командантів і їх безумовно слухають. Харчі варять в таборовій кухні самі, поскільки можна в німецькому стилю, а не люблять американських „сіріалс" на снідання. Доглядають чистоти табору і за це не дістають ніякої плати. Але на підставі міжнародного права побирають 10 ц. денно і за ці гроші можуть купити собі деякі предмети в кантині, як: циґаретки, прилади до чищення взуття, голки, нитки та дещо з харчів. Декого із них беруть фармері на полеві роботи і за це платять їм по 80 ц. денно. Ті заробітки дістає управа табору і половину з них виплачує на руку полоненим в металевих значках, які мають обіг в таборі як гроші. Другу половину плати перетримують в таборовій щадничій касі до виплати при кінці полону. Як робітники, полонені поводяться взірцево і радо сповняють всі послуги. У часі роботи співають, а таксамо гомонять німецькі пісні і в таборі при всяких нагодах.

Вони все заняті. На розривки йдуть лише разом, звичайно на забаву копаного мяча. У вільних хвилинах все студіюють. Студіюють мови, головно анґлійську, хемію, та інші природничі науки, бо надіються повороту до рідного краю. Встають рано в год. 5.30, а спати йдуть в год. 11. Читають американські ґазети, головно Ню Йорк Таймс і німецьку Стаатсцайтунґ з Ню Йорку. Читаючи вісти про німецькі поразки, не вірять цим вістям, а кажуть, що це лише ворожа пропаґанда. Таксамо не вірять картинам, що представляють збомбардовані німецькі міста. Німецькі поразки толкують собі як хвилевий відворот, і свято вірять в оконечну німецьку перемогу.

В табор полонених не вільно заходити посторонним людям і лише американські офіцири їх відвідують на випадок потреби. Кореспондент, що дістав дозвіл відвідати табор не мав права розмовляти з полоненими, але довідувався про все, що хотів знати, від офіцирів. До американських офіцирів ставляться з найбільшою пошаною, і коли ввійде офіцир до табору, всі перериваають роботу та стають на „позір". При розмові з офіциром випростовуються і салютують по американськи. Як довго офіцир розмовляє з ними про якінебудь справи, радо відповідають. Але як лише згадає про поразку німців, змісця замовкають. Так свято вірять в перемогу Німеччини, що як один з полонених перечитав Ню Йорк Таймс і начеркнув на підставі воєнних звідомлень боєву лінію, то рано найшли його побитим. Отже віра в націстівську перемогу не лише походить з переконання, але ще і з невидимого наказу.

Під релігійним оглядом вони належать у 80 відсотках до католицької та протестантської церкви, а лише решта каже загально, що „вірить в Бога", тобто признаються до цієї новомодної релігії, що її ввів Гітлер. Дехто з них покидає націстівську релігію, а переходить на християнство.

Поведінка їх взірцева і впродовж цілого року не було ні одного випадку, щоб котрий з них був засуджений на таборовий арешт — „гардгавс". Як були італійці, то їм це часто траплялося, бо вони були веселі, сварливі, та попадали в навіть у бійки. Між німцями цього нема. Італійці купували американські бонди воєнної позички, просили, щоб їх залишити в Америці і вибирали перші громадянські папери. Як прийшли німці, вони змісця поперемальовували італійські образки та прапори, що були на різних таборових предметах і заступили їх німецькими. Дуже не люблять італійців і їх легковажуть.

Тікати не пробують, кажучи, що Німеччина віддалена на 3,000 миль від їх табору, отже навіть, якби декому вдалося втекти, то він хіба прийшов би над беріг моря і там вже мусів би станути. Загалом офіцири видають про цих плінників такий осуд: Як одиниці вони не існують в таборі, але як орґанізація вони знамениті".

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

AMERICAN RED CROSS

Різдвяні дарунки воєнним полоненим

Завдяки старанням Американського Червоного Хреста, що почалися вже кілька місяців тому, воєнні полонені Союзних Держав матимуть змогу як слід зустріти Різдво, не зважаючи на тимчасове перебування в полоні. І у них будуть лунати різдвяні коляди, горітимуть свічки, будуть влаштовуватись різні забави, вистави, матимуть і вони цукерки, печиво, дарунки.

Особливу увагу Червоний Хрест звернув на дарунки з харчами, зогляду на потребу в них для полонених. Американський Червоний Хрест вислав поверх 700,000 харчових пакунків через Інтернаціональний Червоний Хрест для розпреділення поміж полоненими з армій Союзних Держав. Кожний пакунок важить 11 фунтів, на ньому спеціяльна різдвяна печатка, в середині різдвяна картка з привітом.

Ті 700,000 пакунків направлені югославцям, бельґійцям, французам, полякам голяндцям, норвежцям та грекам, що находяться в таборах для полонених в Німеччині та в інших країнах Осі в Европі, а також російським воєнно-полоненим у Фінляндії. Крім циґареток, тютюну і цукерків, в тих пакунках є консерви з мяса, молоко, печиво, кава, цукор, мармеляда, мило та інші річи.

Для американських воєнних бранців, що перебувають в европейських таборах, відправлено через Женеву 10,000 спеціяльних різдвяних пакунків. Кожний з них завернутий в кольоровий папір і містить у собі консерви курятини, тісточка з овочами, зацукровані оріхи і фрукти, оріхове масло, сир, конфітури, каву, чоколяду, цигарки, 12 кольорових свічок та дві хусточки. Крім того вислано 10,000 різних карт і таблиць до грання Молодечим Відділам Червоного Хреста.

Американським воєнним полоненим на Далекому Сході вислано пакунки, призначені для розпреділення на Різдво, ще на початку осени, на кораблі „Ґріпсголм". Таких пакунків післано 140,000, вагою в 13 фунтів кожний. В пакунках є одяг, тютюн, медичні засоби, книжки та інші річи. Ці пакунки мають бути розпреділені почасти серед полонених і інтернованих на Филипинах, решта серед тих, що знаходяться у таборах для полонених на інших територіях, занятих японцями.

Фонди для тих посилок отримано з армії і фльоти Злучених Держав, від різних урядів на вигнанні, від громадських добродійних орґанізацій, від Червоного Хреста, від „УМСА", від Національної Католицької Добродійної Конференції та від федерального уряду.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НОРТГЕПТОН, ПА.

Відзначення.

Майже щодня читаємо в американській і українській пресі про хоробре відзначення наших хлопців на воєнних фронтах американської армії. Минувшої неділі відбулось в нашій українській православній церкві зараз по євангелію, декорування вдови п. Анни Кереб. Пані Кереб має трьох синів на воєнній службі, з котрих один наймолодший тех. сарджент Пилип повнив службу на Далекім Сході на бомбовику як гарматчик. В останній виправі проти японців, його бомбовик затратився враз з цілою залогою, тому його відзначення, а це „Ейр Медал" і „Флаінґ Крос" одержала мати.

Наш парох о. М. Мостенський насамперед в анґлійській мові, а відтак в українській підніс велику відвагу і посвяту наших українських жовнірів, а це заслуга наших свідомих матерей, які уміли виховати своїх дітей на чесних, відважних та свідомих громадян Америки, а також уміли впоїти любов й до свого поневоленого українського народу. Честь всім таким релігійним й свідомим матерям!

Відтак о. М. Мостенський представив висланого представника з Вашингтону, майора Дж. Фицпатрика, який перед розвиненим американським і українським прапорами перечитав листи, від ґенералів командантів воздушної фльоти, в яких піднесено хоробрість й відвагу сардж. Пилипа Кереба та вимінено многі його виправи проти ворогів. Ґратулюючи п. Кереб, майор висловився з признанням для неї, як матери, яка віддала трьох синів на воєнну службу, та сказав, що ті відзначення її сина будуть нагадувати хоробрість й посвяту сардж. Пилипа в обороні свободолюбної американської держави.

Тепер всі присутні разом з хором відспівали американський гимн. Ця мала церемонія дуже поділала на присутних. Особливо матерям лились сльози зі зворушення й болю, уявляючи своїх синів в крівавих боях з ворогами. Згаданий майор був приявним на цілій Службі Божій. По скінченню відправи, пращаючися з священиком, хвалив спів в нашій церкві та обряд, який перший раз в своїм життю бачив. Наша громада має більш сотки хлопців у військових рядах. Один є вже убитий на полі бою, а тепер другий страчений.

Приявний.

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИКИ В ГАМБУРҐУ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Наспівша до Швеції німецька преса містить розпорядження поліції в Гамбурґу, що польські, російські й українські робітники, яких прислано відбудовувати знищене аліянтською воздушною силою місто, мусять носити на рукавах вишите слово „Ост" (Схід). Як кого прилапають без того, то буде караний тяжкою працею і голодом.

Поліційна осторога говорить, що привезені зі Сходу робітники не мають права виходити вечорами на місто і, що їм не можна розмовляти з совєтськими воєнними полоненими.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КУЛЬТУРНА Й ПРОПАҐАНДИВНА ПРАЦЯ.

Дуже важною проблємою під цю пору є виховання дітей. Читаємо скрізь по часописах про різні клопоти з доростаючою молоддю. Неморальність поширюєтсья в застрашаючий спосіб так, що власти шкільні, а з тим і родичі є у великій журбі.

Для кращого порозуміння між учителями і родичами відносно виховання дітвори шкільної, основуються по школах клюби родичів і учительок. В тих клюбах влаштовується раз у тиждень сходини, де матері разом з учительками обговорюють поведення дітей і їх поступ в науці. Позате на кожні такі сходини настоятелька чи директорка запрошує якогось лектора, а в більшости лекторку, з рефератом, який давав би якісь вказівки чи ідеї у справі виховання дітей. Така система є, і в школі, до якої ходить мій синок Ярослав. І між ними одного дня приніс карточку зо запрошенням, що на сходинах в клюбі учительок і матерей в школі Джорджа Вашинґтона при девятій Милі Вендайк, Міш., промовлятиме пані Юлія М. Шустакевич, співдиректорка української Радіо Програми, на 16. листопада зараз по шкільній наукці.

Кілька днів по лекції знова директорка присилає карточку через сина, що хоче мене бачити. Пішла я таки на другий день. А директорка таки відразу: „А для чого ви не прийшли? Ми направду дуже багато скористали з реферату пані Шустакевич. Реферат був на тему „Виховання дітей в Україні". Ми багато дізнались, серед яких обставин виховуються діти у вашім ріднім краю. Це велика різниця виховання життя і обставин дітей тутешніх американських, а українських. Нас було коло пятьдесять і ми всі дуже вдячні пані Лекторці за цінний реферат, як також за Святий Вечер на Україні і колядки, бо мала кілька рекордів зі собою, як також колекцію чудових українських вишивок. Кажу вам, пані Біловус, це все зробило на нас кольосальне враження. О! шкода, шкода, що ви не були." І ще багато наговорила мені різних компліментів про багатство української культури і про паню Шустакевич як добру переповідачку цего. Я слухала і в душі раділа і дякувала потаємно пані Шустакевич за гарну і корисну працю для рідного українського імени.

Як гарно і корисно було би, як що ми малиб таких лекторок в Америці більше, а маємо жінок і навіть з високим образованням, але вони поховали це образовання в вузенькі домашні куточки і сплять з ним, ніхто не має користи ні вони самі ні Україна.

Пробудіться, сестри, Вас кличе наша так тепер крівава і в огні горюча рідна Україна.

Анастазія Г. Біловус.

ДАРУНОК ГІДНИЙ ДО НАСЛІДУВАННЯ

Два тижні тому я отримала книжку під наг.: За волю України, вислану самим автором книжки з Канади. Хоч я мала нагоду прочитати її зараз потім, як Свобода її проголосила (1939 чи 1940. р., не памятаю), однак утішилася, що буде моя власна. Сіла зараз читати і як вона є тепер на часі до читання, коли то про ту бідну Україну тільки тепер торгу. Скінчила, написала лист до автора Лугового, післала 1 дол. бо тільки коштує, і подякувала за память про мене. На превелике моє здивовання відписує п. Луговий, що книжку заплатила і казала вислати на мою адресу Анастазія Біловус. Якщо то згадана по імени з Дітройту, Міш., то шановна добродійка знана уже читачам Свободи з таких несподіваних дарунків з попередних літ. Вона дає нам добрий приклад, які дарунки з нагоди надходячих свят Різдва можна давати, з яких лишиться памятка на довгі літа. Тож переглянььмо спис книжок у Свободі і виберім кілька, а всі вони гарні і поучаючі для рідних і знайомих. Зробім, як зробила Анастазія Біловус. Не маючи адреси п. добродійки, отсею дорогою при нагоді складаю їй щиру подяку.

Вдячна **Е. Дудяк.**

СЕНАТОР ВАНДЕНБЕРҐ ЗА ІНТЕҐРАЛЬНІСТЬ ПОЛЬЩІ.

ДІТРОЙТ, Міш., (ОНА). — Сенатор Ванденберґ написав до видавця ґазети „Дзєннік Польскі" листа в якім говорить, що якби Польща не вийшла з цеї війни сильною, цілою і добре забезпеченою, то це булоб просто переступством, бо Атлянтійський Чартер говорить, що війна не сміє робити ніяких територіяльних змін без згоди місцевого населення.

Сенатор очевидно є за те, щоби Галичина і Волинь належали до польської держави.

ВПЛИВ АЛІЯНТСЬКИХ БОМБАРДУВАНЬ НА НІМЕЧЧИНУ.

ВАШИНҐТОН. — Місцеві військові знавці кажуть, що рейди бомбовиків на Німеччину будуть мати велике значіння для поступу війни; мовляв, через них німці не будуть могли ставити справного опору Аліянтам, як ці почнуть інвазію Европи.

ҐЕНЕРАЛ ДЖЕЙМС ДУЛИТЛ, котрий, як кажуть, має ввійти до кабінету президента Рузвелта як секретар авіяції. Створення такого поєту домагається конґресмен Джордж Бендер з Огайо.

ҐЕШТАПО ПЕРЕБРАЛО ВЛАДУ В КРАКОВІ.

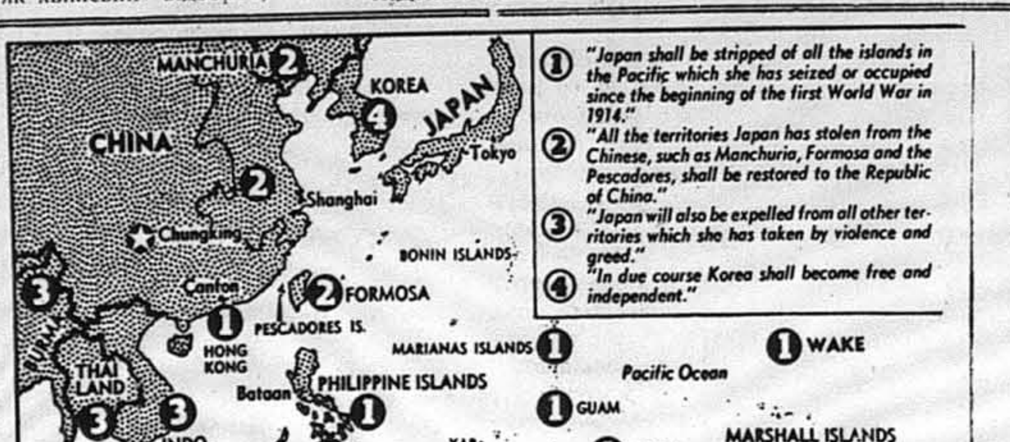
СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — З Кракова повідомляють, що Гайнріх Гімлер видав розпорядок на основі якого Ґестапо перебрало в Кракові владу. Старі державні урядовці тепер підлягають не цивільній адміністрації, а Ґестапові. Шефом центрального департаменту в Кракові є д-р Кравсгар, а районовим ґубернатором д-р Бурґсдорф. Департаментом публичної безпеки завідуватиме бувший командант штурмової дивізії — ґенерал Вільгельм Копс.

Знавці німецьких відносин в Польщі передбачають, що в короткому часі Ґестапо перебере в свої руки владу в цілій Польщі, бо цивільна окупаційна влада не може дати собі ради. Поляки все більше бунтуються і винищують німців до тої міри, що Ґестапо мусить витрачувати багато людей і енергії на те, аби боронити й хоронити цивільних державних урядовців від польського народу. Тепер їх будуть забирати деінде, а Ґенерал-ґубернаторством буде правити Ґестапо.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ

РОЗБИТА ГАРМАТА.—Маринар Р. Ф. Вест з Токсону, Арізона, одинока жива людина в цім японськім панцирнім гнізді на Тараві, острові на Пацифіку, по розбиттю його американськими великими гарматами. Коло сходу до позиції лежать трупи двох японців.

ЯПОНЦІВ ОБДЕРУТЬ З НАГАРБАНОГО ДОБРА,—говорила конференція Рузвелта, Чорчила й Кай-Шека в Каїро. Карта показує поглядово, що саме мають забрати Аліянти Японії по перемозі: 1) острови на Пацифіку, котрі вона захопила від початку першої світової війни в 1914. році; 2) всі території, котрі Японія загарбала від Китайців як Манчурію, Формозу й Пескадорес, а котрі будуть повернені Китаєви; 3) кромі цього Японію проженуть з усіх територій, котрі вона загарбала насильством або жадністю; 4) остаточно Корея має стати вільною й незалежною.

РУМУНСЬКА ДЕРЖАВА ВАЛИТЬСЯ.

АНКАРА, Туреччина, (ОНА). — Турецькі кореспонденти в Букарешті повідомляють, що румунський генеральний штаб остро критикує поведінку німецьких генералів з румунським військом. Кажуть, що під Сталінградом румуни втратили девять дивізій, цебто 167,000 людей. Як німцям прийшлося втікати, то вони часть свого війська забрали, а румунів лишили. Те саме німці зараз роблять з румунським військом на Криму. Своїх вивозять, а румунів лишають на Божу волю. На Криму тепер находиться від 60,000 до 80,000 румунського війська і як німці не змінять своєї тактики, то ці люди готові пропасти. А якби так сталося, то Румунія втратилаб більшу половину своєї армії. Військові знавці обчислюють, що завдяки головному німецькому штабови, який ніколи не жалував румунської армії, румуни втратили більш як пів міліона війська.

Наслідком таких великих втрат в людях, серед румунського населення запанував дефітизм і зневіра. Багаті люди вже від року виїздять закордон, а хто не може виїхати, то висилає туди гроші. В звідомленні швайцарських банків говорилося, що румуни вже перевезли до Швайцарії міліони франків, а турецький консулят репортує, що мало не вся багата кляса збирається виїхати до Туреччини.

Німецька господарка в Румунії довела край до банкроцтва, і як тільки червона армія переступить румунську границю, то можна сподіватися, що в краю наступить анархія. Багачі будуть втікати, а нарід буде мститися на правлячій клясі за те, що дозволила німцям зробити з Румунії собі кольонію. В Басарабії і на Буковині вже так робоча, і румунська влада не може дати собі ради. Партизани наскакують на поліційні постерунки, вбивають жандармів і забирають зброю. В Трансдністрії вже дійшло до того, що всю владу перебрали німці, бо румуни не могли справитися з партизанами.

Політична ситуація в Румунії також дуже неясна. Уряд генерала Антонеску мав посваритися з німцями, а серед народу він немає ніякої популярности. Антонеску старався втягнути до співпраці провідника селянської партії Маню, але він відмовився, бо не хоче бути при владі тоді, як будуть Румунію парцелювати. Ходять чутки, що Совєтський Союз має на ціли не тільки Буковину і Басарабію прилучити до себе, але відібрати Румунію від Чорного моря, щоби на будуче вона не могла помагати німцям робити заколот в Европі. Кажуть, що Болгарія мала би дістати Добруджу і мати з Совєтським Союзом спільну границю. Якби так сталося, то з Румунії нічого не осталосьб. Тому власне опозиційні партії в Румунії, яким Антонеску хотів би передати справу похорону румунської держави, не хочуть мати з теперішним урядом нічого спільного.

ГОЛЯНДСЬКІ КОЛЬОНІСТИ НА ЛИТВІ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Шведська преса подає вістку, що наслідком совєтської офензиви на Сході, голяндські і німецькі кольоністи мусять втікати і що їх тепер німці висилають не в Голяндію, а на Литву. Кажуть, що там є велике число людей, які перебули по рокови на Україні, але що червона армія німців виганяє, то вони також мусіли забиратися. Їх було вислано в Галичину, а пізніше кольоністів перевезли на Литву. Кажуть, що німці будуть старатися примістити її в прибалтійських країнах.

НОРВЕЖЦІ БОЙКОТУЮТЬ НІМЕЦЬКІ ТЕАТРИ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Шведська газета „Ния Даглігт Аллегаида" полістила вістку про те, що норвежці постійно бойкотують німецькі театри. Як нацисти заняли Норвегію, то кілька тижнів пізніше сконфіскували всі місцеві кіна і зачали показувати німецькі фільми. В першу чергу показували, як то вони завоювали Польщу. Німецька команда в Норвегії хотіла вплинути на публику, що німецька армія непереможна і, що най ніхто собі не думає, що її буде можна колибудь з Нортегії вигнати. Але норвезька публика інакше все те брала. Вона сміялася з німецьких вояків і робила неприємні для німців зауваження.

По якімсь часі німці змінили тактику переконування норвежців про свою непобідимість і почали висвітлювати фільми пропагандивного змісту. Показували, які в Німеччині порядки, як німецька держава дбає про своїх громадян, як опікується дітьми, хворими, тощо. Популяризували Гітлера, Герінга, Госса і німецькі краєвиди. Але й тут вони не дописали, бо дивлючись на те, все, люди казали: якщо в Німеччині все таке гарне і добре, то чого ви сюди прийшли?

Тепер норвежці вже цілком не йдуть дивитися на німецькі фільми. Підземні організації виповіли німцям бойкот і розповсюднили летючки, в яких говориться, що ні один шануючий себе норвежець не повинен дивитися на німецькі фільми. А як кого спокусить вступити до кіна, то най знає, що його також чекає бойкот.

Німці сміялися з того. Вони гадали, що норвезький нарід не є аж такий свідомий, щоби слухав лідерів нелеґальних організацій, але пізніше переконалися, що норвежці є більш солідарні, ніж нацисти думали. Кажуть, що в Троємі кіна пусткою світили, і що навіть за дурно ніхто не хотів дивитися на німецькі фільми. Наслідком загального бойкоту — німці замкнули два театри, а третій призначений для німецьких родин.

ВАТИКАН В ОБОРОНІ ПОЛЬСЬКИХ ЖИДІВ

БЕРН, Швайцарія. (ОНА). — З Італії повідомляють, що як фашистівський режим заломився, то до Риму почало наїздити багато польських жидів. Це переважно люди, яким давніше вдалося втечи з Польщі до Франції і які ховалися від всевидючого ока Ґестапа в полудневій частині бувшої французької републики. Жиди прибули до Риму з надією перебути тяжкі часи і перекрастися до тої части Італії, що находиться під аліянтською окупацією. Однак німці зауважили, що в Римі находиться поважна кількість жидів і почали їх вилапувати. Арештованих тримали якийсь час в тюрмі, а потому висилали в Галичину. Довідавшись про це, Папа відбув з німецькою командою розмову і сказав, що німці немають права переслідувати жидів на чужій території.

ФРАНЦУЗЬКІ ПАРТИЗАНИ ПРИ РОБОТІ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, (ОНА). — Французька преса повідомляє, що як партизани не перестануть саботувати електровні, то в Франції не буде електрики. Ґазети пишуть, що партизанські загони нападають ночами на електровні і нищать їх до тої міри, що багато фабрик в яких виробляють амуніцію мусіли перервати продукцію, а тепер вже дійшло до того, що й в хатах не буде електричного освітлення.

Німецька окупаційна влада остерігає партизан, що як котрого з них прилапають на гарячім вчинку саботувати, то розстріляють без суду.

ПОКИНУЛИ МЕДИЧНІ ПРИЧАНДАЛИ.—Покидаючи острів Тараву по завзятих боях, японці оставили американцям ці скриночки з медичними причандалами. При сході до полевого шпиталя оглядає їх вояк Мек-Манавей.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 133, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться в суботу, 11. грудня, в 8. годині ввечір, в Юкрейніен Сентер, Вілям Ст. Просимо всіх членів прийти, бо є багато справ до полагодження і буде вибір уряду. Довгуючі члени, коли не прийдуть на збори, і не вирівнають своїх довгів перед річними зборами, будуть суспендовані. — За уряд: Н. Бруйко, предс.; З. Литовинський, кас.; В. Кіт, фін. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори 204. відділу відбудуться в суботу, 11. грудня, в год. 8:15 ввечір, в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вулиця. На тих зборах повинні бути приявними всі члени та вирівнати залеглі й біжучі вкладки, щоби урядники відділу могли як слід приготовити касовий звіт на річні збори. День річних зборів буде поданий пізніше. — Уряд 204. відділу.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 12. грудня, в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори вирівнати свої вкладки конечно, щоби довгу не переносити на наступний рік. Просимо привести нових членів. — С. Постолюк, предс.; Г. Кисіль, фін. секр.; Т. Кальмук, рек. секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, подає до відома всім членам, що **річні збори** відбудуться в неділю, 12. грудня, в годині 4. пополудні, в У. Н. Домі, 525 В. айен Еве. На ці збори повинні прийти всі члени, що не працюють, та почути звіт з діловодства за цілий рік, який зладуть урядники і контр. комісія; буде також вибір уряду на 1944. рік та інші справи до вирішення, як: справа бондів, купна галі, 50-літний ювилей Союзу, справа Конґресу і маємо дуже вдоволяючу вістку від У. Н. Союзу, яку секретар відчитає на зборах. Всі члени мають заплачені свої вкладки, крім двох, що довгують ще з 1939 року. Просимо їх прийти і заплатити цей довг. Член, що не явиться на зборах без жадних причин, підлягає карі згідно з ухвалою річних зборів. — І. Бріяц, предс.; М. Мушинський, кас.; І. Павловський, секр.

ВІЛІНҐ, В. ВА. — **Річні збори** 56 відділу відбудуться в неділю, 12. грудня, в год. 2. попол., в галі церковній. Всі члени мають бути присутні, бо є дуже важні справи місцевої каси до полагодження, а довгуючих членів напоминаємо вирівнати довг. — І. Ковальчик, предс.; П. Вітенко, кас.; М. Медвідь, секр.

AMBRIDGE, PA. — Бр. св. Василія, від. 161, відбуде **річні збори** в неділю, 12. грудня, в 2. год. пополудні, в галі 600 Ґленвуд Еве. Взиваємо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до обговорення. — А. Дзюля.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. — **Річні збори** Тов. Запорозька Січ, від. 284, відбудуться в суботу, 11. грудня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 1020 Норт 9. Стр. Буде вибір уряду на 1944. рік. — За уряд: М. Ґудима, предс.; О. Петришин, кас.; І. Василюка, секр.

АМБРІДЖ, ПА. — Отсим повідомляємо всіх членів Бр. св. Николая, від. 276, що **річні збори** відбудуться 12. грудня. Обовязково кожний і члениця мають явитись на ці збори, а кожний довгуючий має вирівнати ввесь свій довг. Члени, що платять наперед за 1944. рік, мають зложити свої вкладки до 24. грудня. Хто принесе пізніше стратить опуст за три місяці. Кожний член, що приведе з собою нового члена, дістане 4 дол. нагороди. Тож до діла, впишуйте свої діти і внуки як дарунок у 50-літній ювилей У. Н. Союзу. — М. Гриневич, предс.; Л. Гринюєвич, кас.; М. Фук, секр.

БРОНКС, Н. Й. — Тов. Згода, від. 210, повідомляє, що **річні збори** відбудуться в суботу, 11. грудня, в 8. годині ввечір, в гали Д. Клюбу, 3394 Іст Трімонт Ев. Буде звіт за 1943. рік і вибір уряду на 1944. рік. — С. Завадовський, предс.; Т. Давидів, кас.; І. Франко, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Тов. Згода, від. 294, повідомляє, що **річні збори** відбудуться в суботу, 11. грудня, в год. 8. ввечір, в гали де все. Обовязком членів і члениць є прийти на означений час, бо буде звіт контр. комісії і уряду на 1943 рік і вибір уряду на 1944. рік. — За уряд: І. Король, предс.; Д. Гуминюк, кас.; Я. Салій, секр.

ДІТРОЙТ, МИЧ. — Уряд Тов. Зап. Січи, від. 75, подає до відома місцевим і позамісцевим членам, що **річні збори** відбудуться в неділю, 12. грудня, точно в 1. год. пополудні, в салі У. Н. Дому при Мартин ул. Обовязком кожного члена є прийти на збори і вислухати річне справоздання урядників і контр. комісії. Буде вибір урядників на наступний 1944. рік. Зближається 50-літний ювилей нашого Батька Союзу, тому ми Союзовці повинні заздалегідь приготовитись до цего ювилею, щоб не витати з порожніми руками, а дати в дарунку як найбільше нових членів. Тому впишіть в члени свою рідню, приятелів і знайомих. — За уряд: П. Костирка, предс.; І. Слупецький, кас.; М. Присташ, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Тов. Укр. Січовий Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться в українській правосл. гали на Нюпорт ул., в неділю, 12. грудня, в годині 1:30 пополудні. Взиваємо всіх членів бодай раз врік прийти на збори і заплатити свої вкладки. Буде звіт урядників і контр. комісії за цілий рік і вибір урядників на 1944. рік. Прийдіть хоч на річні збори, щоби порадитись в справі ювилею У. Н. Союзу і приєднування нових членів. Збори зачнуться точно 1:30, бо декотрі урядники мусять йти до роботи. — За уряд: В. Шишка, предс.; А. Бодник, кас.; Л. Демчук, секр.

БРІДЖПОРТ, ПА. — Бр. св. Петра й Павла, від. 383, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 12. грудня, в 6. годині ввечір, в парохіяльній гали. Просимо всіх членів прийти на збори, бо буде вибір уряду і справоздання з цілого року та інші важні справи до полагодження. — Й. Муц, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 325, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться в суботу, 11. грудня, в гали Укр. Нац. Дому, 216-218 Ґренд Стр., точно в годині 8. ввечір. Взиваємо всіх членів, а особливо річняків, щоби конче прийшли, бо інакше будуть карані згідно зо статутом. Є багато справ до вирішення, як: Ам. Вор Фонд, справа Укр. Конґресу, і багато інших. Треба звеличати ювилейний рік У. Н. Союзу придбанням нових членів і закупном тикетів на ювилейний концерт. На зборах буде вибір нового уряду. Довгуючі члени мусять конче вирівнати свій довг, бо інакше будуть суспендовані. — За уряд: І. Малик, голова; В. Троць, кас.; Н. Малицький, секр.

СТЕПЛЕТОН, Н. Й. — **Річні збори** Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211, відбудуться в суботу, 11. грудня, в годині 7:30 ввечір, в церковній гали, 35 Варен ул. Просимо членів і члениць прийти на ті збори, бо буде справоздання уряду і контрольорів за цілий рік та вибір нового уряду на 1944. рік. Маємо взяти активну участь в святкованню 50-літного ювилею У. Н. Союзу та придбати якнайбільше нових членів. Неприявний на цех зборах член підлягає карі 1 дол. — За уряд: Н. Масковіта, предс.; Г. Манастирський, кас.; Т. Соколовський, секр.

ГЕРКІМЕР, Н. Й. — **Річні збори** Тов. Запорозька Січ, від. 192, відбудуться в неділю, 12. грудня, в У. Н. Домі, в годині 2. пополудні. Всі місцеві і позамісцеві члени повинні бути на зборах, бо буде звіт урядників і вибір уряду на 1944. рік. — К. Довганюк, предс.; М. Конікевич, кас.; М. Політило, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Подаємо до відома членам Бр. св. Василія, від. 339, що **річні збори** відбудуться в суботу, 11. грудня, в год. 7. ввечір, в домі Громади, 3322 Н. Лавренц ул. Взиваємо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на річні збори і почути звіт контр. комісії за минулих 6 місяців та вибрати уряд на 1944. рік. — За уряд: І. Сорока ст., предс.; І. Сорока мол., кас.; А. Хромяк, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — **Річні збори** Бр. св. І. Хрестителя, від. 76, відбудуться в неділю, 12. грудня, в церковній гали при Мортон ул., зараз по Сл. Божій. Уряд просить всіх своїх членів прийти на ці збори, бо маємо багато справ до полагодження. Уряд і контр. комісія здадуть звіт з цілого року. Буде вибір нового уряду на 1944. рік. Напоминаємо довгуючих членів прийти і вирівнати свої залеглі довги, щоб новому урядови лекше було провадити книжки. — Уряд: В. Кузьма, предс.; В. Салабун, фін. секр.; М. Сороколіт, рек. секр.; С. Стойко, кас.

IRONDEQUOIT, N. Y. — **Річні збори** Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в неділю, 12. грудня, в годині 2. пополудні, в українській гали на Норт Ґудман. Просимо членів прийти на ті збори, хоч раз врік, всі як один. На тих зборах контр. комісія здасть звіт за цілий рік і буде вибір уряду на 1944. рік. — В. Гусар, предс.; І. Януш, кас.; Н. Головка, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. — **Річні збори** Тов. Запорозька Січ, від. 67, відбудуться в неділю, 12. грудня, в 2. годині пополудні, в Ліберті Гол. Всі члени і члениці обовязково повинні прийти на збори, бо буде вибір уряду на 1944. рік. Також просимо вирівнати всі залеглі вкладки, щоби не переносити на наступний рік і щоби можна по збора вислати вкладки до У. Н. Союзу. — Т. Сталнік, предс.; І. Хіровський, кас.; І. Нирк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори Бр. св. Володимира, від. 130, відбудуться в суботу, 11. грудня, в годині 8. ввечір, в гали 30 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти і вирівнати свої вкладки, бо це будуть останні бизнесові збори в тім році. Також просимо не забувати за приєднування нових членів. Приходіть всі на збори з новими членами на означений час. — І. Серединський, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 5. грудня 1943. року помер у Ню Йорку

АЛЕКСАНДЕР ЯЦИШИН,

член Укр. Зап. Тов. Дністер, від. 361 У. Н. Союзу.

Покійний походив зі села Романів, повіт Бібрка, Західня Україна. Покійний помер ще в молодім віці, проживши всего 40 років. Оставив у смутку жену Марію та дітей Стефанію і Евгена сиротами.

Похорон відбудеться в середу, 8. грудня 1943, у годині 9:30 рано з похоронного заведения П. Яремн, 129 Іст 7. вул. Членів і члениць, вільних від праці, просимо до участи в похороні. — В. Й. П.!

П. Кучма.

Дня 25. листопаду 1943. р. помер

МИХАЙЛО ПОЛЬОВСЬКИЙ,

член Бр. св. Григорія, від. 24 У. Н. Союзу в Ранкін, Па.

Походив з міста Єзупіль, повіт Станиславів. Полишив у смутку дочку Варвару і 3 сини: Гринька, Петра і Семка. — В. Й. П.!

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

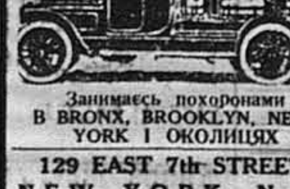
ПРОКІП ШЕҐРИН пошукує тіточного брата **ЯКОВА ІВАНИКА,** котрий жив давніще у Філядельфії, Па. Хто би про нього знав, або він самий, хай зголоситься до: 234-5

PROKIP SHEGRYN,
260 E. 4th St., New York, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 882. Брутальне вбивство.

„Чи ви бачили Тарзана?" спитався один з націстичних вояків.

„Він був тут і ми малощо його не піймали", відповів вожд з невинною гордістю.

„Що? І ви позволили йому втекти?" скрикнув другий вояк. „Я вас свиней навчу". І він відкрив на дикунів огонь.

З дерева Тарзан бачив це брутальне вбивство. В ньому загорівся гнів. І він за горяча взявся до небезпечного діла.